

ממש כמו ארוחת חג

"אניהו", תערוכה על אוטוביוגרפיה במוזיאון הרצליה, מגוונת מאוד מבחינת הטכניקות אבל נעדרת ממנה אמירות אישיות
יעל עומר

במוזיאון הרצליה מוצגת בימים אלה תערוכה על אוטוביוגרפיה, תחת הכותרת הלא מפתיעה "אניהו". 15 אמנים מציג עבודות העוסקות באוטוביוגרפיה, בעיקר על ידי חשיפה של דגימות מיומנם הפרטי – או מיומן אלטרנטיבי שאיננו לעצמם – ונתיחה של פיסת חיים.

כמעט כל העבודות מורכבות ממספר רב של פריטים, והצפייה בהן ובתערוכה כולה תובענית משהו. עם זאת, הפיזור המושכל של העבודות בין החללים המאוררים של המוזיאון מסייע כאן, ומאפשר לקחת נשימה עמוקה בין עבודה אחת לאחרת, או בין מקבץ זה לאחר, כדי למתן את תחושת העומס שיוצר ריבוי העבודות.

התערוכה, אם כן, מגוונת מאוד מבחינת הטכניקות – בין היתר צילום, וידאו, מיצב, פיסול וצויר, אך פחות מבחינת קש האמירות או הרעיונות המובעים בה. נעדרות ממנה אמירות אישיות מהסוג שמעורר אמתיה והזדהות מצד המבקר, ובדרך כלל העבודות מתבררות כלא ממש פרטיות, והס מלהזכיר אינטימיות. בהיעדר חשיפה אישית משמעותית של האמנים המשתתפים, התערוכה נדחפת אל מחוזות הדיון האקדמי במהות האוטוביוגרפיה, ומכוונת יותר אל הרציונל מאשר אל הרגש.

ציר של תעתוע

אחת האמניות הנחשפות יותר בתערוכה, לפחות במובן הפיזי של העניין, היא אריאלה פלוטקין (Miracles – שנת 2005 שלי, 2005, וידאו). פלוטקין כמו התחפשה לדמות פתיינית ואירוסית, שנראה שסייעה לה להתפשט ולייצר עבודה שבה היא בוטה וישירה. ההתערטלות שלה מתחילה בקלז-אפ איטי ואינטימי לכאורה, ונגמרת בפסיפס מרקד של פלוטקין ערופת הראש וחשופת החזה משוכפלת לעשרות ולמאות לצילי מוזיקה קופצנית שבינה לבין חשיפה אין ולא כלום. התנעה על הציר הזה, ציר של תעתוע, הוא אולי סיפורה של התערוכה כולה, הסובבת סחור סחור סביב המושג אוטוביוגרפיה, אך כמעט מבלי לגעת בדבר עצמו.

לא רחוק ממנה מציגה נועה יערי (בספארי של יערי, 2005, מיצב) על רשת הסוואה עשרות פריטים המייצרים מעין תחושת עיזבון, תחת הכותרת עבר הווה עתיד. בין הפריטים קטעי סיפורים, תעודת בגרות, כרטיס אשראי ממוסגר, מעוצב גם הוא כרשת הסוואה, ואילן יוחסין ענק, המשורטט כמעגל חשמלי אינסופי, שגורם לצופה לחוש שהוא יודע משהו על יערי. אבל הוא לא. הנחת כל הפריטים הללו על רשת ההסוואה, ולא מתחתיה, היא מעשה ההיחשפות בפני עצמו – ואין היחשפות אחרת, ממשית. הרשת נהפכה למצע, וכעת היא רק מזכירה שמשוה השתנה, נחשף, בעודה ממשיכה לשמר את המתח שבין החשיפה להסתרה.

רועי רוזן לוקח את התעתוע שלב אחד קדימה, וממשיך את המסע האישי שלו עם דמותה הבדויה של ז'וסטין פראנק, הפעם עם חשיפה ראשונה של המסך הטלוויזיוני ה"היסטורי" שאמור היה להיות מוקרן במסגרת התכנית "דו"ח אינטימי". רוזן ממשיך לדהור על דרך הכפילות הזו של הסתרתו מאחורי זהות בדויה. שואלים את עצמכם מיהו רועי רוזן? שאלו את ז'וסטין פראנק.

מתוך העבודה של עינת אמיר

אחת העבודות המוצלחות בתערוכה, היא ללא ספק הסרט הערבי של עינת אמיר (נסיגה מחפירה תחת לחץ, 2005, וידאו). אמיר מיישירה את מבטה למצלמה וגם חושפת טפח ואף טפחיים בעודה מצהירה "המדינה זה אני". התסריט רצוף בטקסטים שהם ציטוטים של אריאל שרון ואהוד ברק בנושא ההתנתקות, התופשים את מקומן של מילות פרידה הנאמרות בין בני זוג. אמיר מאבדת לחלוטין את זהותה שלה, ומייבאת את הלאומיות אל הפרטי והאינטימי. חדר המיטות שלה הוא הבמה לקונפליקט של המדינה.

מדובר במסע די ארוך ופתלתל – זוהי תערוכה גדושת מנות שבחלקן הן לא תמיד קלות לעיכול. ברוח הימים הללו ממ נאמר כי נמצא דמיון בין הביקור בתערוכה הזו לארוחת החג המסורתית, שבה לא פעם אנו חשים כבדות ועומס באזור הקיבה עקב ההאבסה הקולקטיבית. ממש כמו ארוחת החג, אתם לא יכולים להרשות לעצמכם להיעדר ממנה, ובטוח שתצאו ממנה מלאים.

מוזיאון הרצליה, רחוב הבנים 4, הרצליה. שעות פתיחה: א', ג', ה': 16:00 - 20:00, ב', ד', ו', ש': 10:00 - 14:00